

TANTÁRGYI TEMATIKA

Tantárgy neve: Magyar állam- és jogtörténeti gyakorlat I.	Tantárgy Neptun kódja: AJJOT273N1 (nappali) AJJOT273L1 (levelező) Tárgyfelelős intézet: Jogtörténeti és Jogelméleti Intézet Jogtörténeti Tanszék Tantárgyvelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Lehotay Veronika, egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): Dr. Gedeon Magdolna, egyetemi docens; Dr. Petrasovszky Anna, egyetemi docens	
Javasolt félév: 1. őszi félév	Előfeltétel: -
Óraszám: nappali: 2 óra / hét levelező: 2 óra/félév	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 1	Munkarend: nappali/levelező
Tantárgy feladata és célja: A MAGYAR ÁLLAM- ÉS JOGTÖRTÉNETI GYAKORLAT I. tantárgy célja egyrészt a Magyar állam- és jogtörténet I. főtárgy tematikáját anyag követő módszerrel kiegészítse, gyakorlati oldalról világosítsa meg a főtárgy előadásain elhangzott elméleti felvetéseket. Másrészt a főtantárgyi előadáshoz kapcsolódóan felépített tematika szerint a fontosabb, részletesebb elemzést kívánó anyagok kis csoportokban történő elemzése. A hallgatók otthoni készüléssel, valamint a tanórákon való aktív részvétellel sajátítják el a gyakorlat anyagát. Az első félév Magyar állam- és jogtörténet I. főtárgy tananyagához igazodva önellenőrző kérdések formájában kérjük számon a tananyagot. Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> T2, T5, T7, T10, T12, T16, T18 <i>képesség:</i> K1, K4, K9, K10, K14, K19, K26 <i>attitűd:</i> A1, A2, A4, A5, A6, A18 <i>autonómia és felelősség:</i> F1, F3, F4, F5	
Tantárgy tematikus leírása:	
<p>A gyakorlati időpontok meghatározásánál kiemelten figyelmet fordítunk a főtárggyal való összhangra, és arra, hogy a tankörök számára – bár más napokon kerültek meghatározásra a gyakorlati órák – azonos tempóban biztosítsuk a tárgy tematikus leadását, valamint minden hallgató azonos héten teljesíthesse zárthelyi dolgozati követelményt.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Félévi feladatok megbeszélése.</i> Bevezetés, tantárgyi követelményrendszer ismertetése. Alkotmánytörténeti alapfogalmak. 2. Állammodellek. Az államalapítás: A király és a királyi tanács az Árpádok korában. A király jogállása 1848-ig. A trónbetöltési elvek változásai; hatáskörei, a király helyettesítése (a kormányzó és a nádor). A fejedelmi hatalom. 3. A hűbériség kialakulása Magyarországon. Rendiség Magyarországon Az országos méltóságok 1526-ig. (2021. szeptember 22. Sportnap) Az Aranybullák évszázada. Az 1222. évi Aranybulla. 4. Az országgyűlés szervezete és működése 1848-ig. 5. Központi és helyi szervek 1848-ig. 	

6. *MÁJT I. 9-18. tankönyvi tételek és az Önellenőrző kérdéssor I. részéből 5 kérdés megválaszolása*
7. A választójog fejlődése Magyarországon 1848-1946 között.
8. Az áprilisi alkotmány sajátosságai. Központi és helyi szervek 1848/1849-ben.
9. Szabadságjogok 1848 után.
10. Központi és helyi szervek a polgári Magyarországon 1867-1918.
11. *MÁJT I. 32-41. tankönyvi tételek és az Önellenőrző kérdéssor III. részéből 5 kérdés megválaszolása*
12. Az igazságszolgáltatás rendszere a polgári korban.
13. Diktatórikus berendezkedések a 20. században.
14. **Pótzárthelyi dolgozatok írása.** *Félév zárásával kapcsolatos technikai feladatok megbeszélése.*

Önellenőrző kérdéssor

Magyar állam- és jogtörténetből

I.

Az államfő jogállása és központi közigazgatás fejlődése 1848-ig.

Az önálló Erdély államszervezeti sajátosságai

1. Mit tud az erdélyi állam szuverenitásáról? [At. 122. o.]
2. Az önálló Erdély állami szuverenitásának jellemzői. [At. 122-123. o.]
3. Az erdélyi rendiség sajátosságai. [At. 116-118. o.]
4. Az erdélyi vajda jogállása. [At. 119-120. o.]
5. Az országgyűlések a fejedelmi Erdélyben. [At. 161-162. o.]
6. Fiume különleges jogállása [At. 133.o.]
7. A király személyes felségjogai [At. 96. o.]
8. A király uralmi felségjogai [At. 133. o.]
9. A királyi hatalom korlátai [At. 134.; 137. o.]
10. Trónbetöltési elvek Magyarországon. [At. 134-136. o.]
11. A koronázási jelvények [At. 138-139. o.]
12. Az ifjabb királyság (rex junior) intézménye. [At. 141. o.]
13. A kormányzó a magyar államtörténetben. [At. 142. o.]
14. Fejedelmi jogkörök az önálló Erdélyben. [At. 143-145. o.]
15. A törvénylátó napok. [At. 150. o.]
16. Mi volt az ún. országos tanács. [At. 168. o.]
17. A királyi tanács a rendi kormányzat idején. [At. 167-168. o.]
18. A Consilium Hungaricum. [At. 170-171. o.]
19. A nádori cikkek. [At. 173-174. o.]
20. Mit tud az országbírói tisztségről? [At. 175. o.]
21. Mit tud a tárnokmesterről? [At. 176. o.]
22. Mit tud a kancellárról? [At. 176-177. o.]
23. Mit tud hivatásos közszolgálatról? [At. 185. o.]
24. Mit tud a magyar kancelláriáról? [At. 186. o.]
25. Mit tud az udvari haditanácsról? [At. 191. o.]

II.

A központi végrehajtó hatalom a polgári korban. A szabadságjogok.

A diktatórikus államberendezkedések

1. A rendi struktúrákkal történő szakítás legfontosabb elemei. [At. 269-274. o.]
2. Az alkotmányos forradalom keretei. [At. 282-283. o.]
3. A jogegyenlőség [At. 285. o.]
4. Az alkotmányos monarchia [At. 294-296. o.]
5. Mit tud az Olmützi Alkotmányról? [At. 303-304. o.]
6. A Februári Pátens jellegzetességei. [At. 305. o.]
7. A Birodalmi Tanács a neoabszolutizmus idején. [At. 306-307. o.]
8. Mik voltak az ún. közös ügyek? [At. 316-317. o.]
9. Mik voltak az ún. közös érdekű ügyek? [At. 317. o.]
10. A magyar-horvát kiegyezés jellegzetességei. [At. 327. o.]
11. Az uralkodó helye a parlamentáris kormányzatban. [At. 319-320. o.]
12. Vallásszabadság és felekezeti egyenjogúság a dualizmus idején. [At. 325-326. o.]
13. A felhatalmazási törvények. [At. 337. o.]
14. Sajtószabadság és sajtókamara a két világháború között [At. 338-339. o.]
15. Vallásszabadság a két világháború között [At. 340-341. o.]
16. Mit tud az ún. Néphatározatról? [At. 348. o.]
17. A király kormányzati felségjogai a polgári korban. [At. 400-405. o.]
18. Az államfői hatalom rendezése 1920-ban. [At. 333-336. o.]
19. Az 1849. április 14-i Függetlenségi Nyilatkozat jellegzetességei. [At. 297-298. o.]
20. A kormányzó elnök jogkörei (1849) [At. 298. o.]
21. A Nemzeti Főtanács hatásköre (1945/1946) [At. 352-3354. o.]
22. A köztársasági elnök jogkörei az 1946: I.tc. alapján. [At. 420-422. o.]
23. A köztársasági elnök választása és felelőssége az 1946: I. tc. alapján. [At. 419 o.]
24. A magyar polgári közigazgatás korszakai. [At. 429-431. o.]
25. A kormány hatásköre. [At. 432-433. o.]
26. A tárca nélküli miniszterek. [At. 434. o.]
27. A Szövetséges Központi Intéző Bizottság a Tanácsköztársaság idején. [At. 483-484. o.]
28. Mi volt az ún. Népgazdasági Tanács. [At. 484. o.]
29. A nemzetvezető és a nemzetvezetői munkatörzs. [At. 488 o.]
30. A Hungarista Munkaállam szervezete. [At. 488-489. o.]

III.

A rendiség kialakulása, a rendi és az abszolút monarchia jellegzetességei.

Az országgyűlés kialakulása és fejlődése rendi és a polgári korban

1. A rend fogalma. [At. 81. o.]
2. A főurak (barones) és a köznemesek (nobiles) jogállása a középkori Magyarországon. [At. 81-84. o.]
3. A centralizáció, mint a rendi képviseleti monarchia kialakulásának egyik fő jellemzője. [At. 86. o.]
4. Mit tud a rendi dualizmusról? [At. 92-93o.]
5. Mik az abszolút monarchia legfontosabb jellemzői? [At. 100. o.]
6. Az egyházi zsinatok, mint az országgyűlés kialakulásának előzménye. [At. 149. o.]
7. A törvénylátó napok, mint az országgyűlés kialakulásának előzménye. [At. 150. o.]
8. Fejenkénti megjelenés az országgyűlésen. [At. 153-154. o.]
9. Mit tud az országgyűlés kerületi üléseiről? [At. 156. o.]
10. A királyi elhatározás és a szentesítés. [At. 160. o.]
11. A rendi országgyűlés tanácskozási nyelve. [At. 161. o.]
12. Az erdélyi országgyűlés típusai. [At. 162. o.]
13. A választói jogosultság általános feltételei és a cenzusok az 1848-as választójogi törvényben. [At. 360-362. o.]
14. A dualizmus korának választójoga. [At. 362. o.]

15. Bethlen István 1922-es választójogi reformja [At. 367-368. o.]
16. Az 1945-ös és az 1947-es választójogi törvény sajátosságai. [At. 370-373. o.]
17. Mit tud a képviselői sérthetetlenségről és felelőtlenségről? [At. 390-391. o.]
18. Mi volt az obstrukció és annak milyen formáit ismeri? [At. 385-386. o.]
19. Mi volt az ún. klotúr? [At. 386. o.]
20. Az országgyűlés hatásköre. [At. 382-384. o.]
21. Az Állami Számvevőszék. [At. 393. o.]

IV.

A helyi közigazgatás fejlődése Magyarországon

1. A királyi vármegye fogalma. [At. 197. o.]
2. A királyi vármegye szervezete. [At. 198. o.]
3. A nemesi vármegye kialakulása. [At. 198-199. o.]
4. A nemesi vármegye törvényhozásbeli jogköre. [At. 201-202. o.]
5. A nemesi vármegye végrehajtásbeli jogköre. [At. 202-203. o.]
6. A nemesi vármegye politikai jogai. [At. 203-204. o.]
7. A főispán jogállása a nemesi vármegyében. [At. 199-200. o.]
8. A prediális székek. [At. 207-208. o.]
9. A szabad királyi városok önkormányzati autonómiája. [At. 210. o.]
10. A szabad királyi városok gazdasági autonómiája. [At. 210-211. o.]
11. A városi polgár jogai. [At. 212. o.]
12. Municipalisták és centralisták. [At. 437. o.]
13. A törvényhatóságok típusai a kiegyezés után. [At. 439. o.]
14. A főispán jogállása a kiegyezés után. [At. 440. o.]
15. A vármegyék 1848/1849-ben. [At. 438. o.]
16. A törvényhatósági bizottság és a közigazgatási bizottság 1867 után. [At. 440-442. o.]
17. Mit tud az 1929-es közigazgatási reformról? [At. 442. o.]
18. Budapest székesfőváros a polgári korban. [At. 443. o.]
19. A testületi önkormányzatok típusai. [At. 446-447. o.]

V.

Az igazságszolgáltatás rendszerének fejlődése Magyarországon

1. A királyi tábla [At. 227. o.]
2. A lovagi becsületbíróság [At. 228. o.]
3. A királyi curia [At. 232. o.]
4. Mi volt az ún. compromissionális törvénykezés [At. 230. o.]
5. Mit tud az 1723. évi bírósági reformról [At. 231-232. o.]
6. Mi volt az ún. Novus Ordo Judiciarius? [At. 232. o.]
7. A nádori közgyűlés [At. 233. o.]
8. A vármegyei törvényszékek [At. 234. o.]
9. A városi bíraskodás [At. 235-236. o.]
10. Az úriszék [At. 234. o.]
11. A kerületi táblák [At. 238. o.]
12. Mit tud az 1769-es ügyvédi rendtartásról [At. 241. o.]
13. Kik voltak a pristaldusok? [At. 243-244. o.]
14. Mit tud a káptalanok és konventek hiteles helyi tevékenységéről [At. 244-245. o.]
15. A Földkönyv bevezetése. [At. 246-247. o.]
16. A bírói összeférhetetlenség szabályai a polgári korban [At. 463-464. o.]
17. A bírák felelősségére vonatkozó szabályok a polgári korban [At. 645-467. o.]
18. A rendes bíróságok szervezeti rendszere a kiegyezés után [At. 453-455. o.]
19. Az esküdtbíraskodás a dualizmus idején [At. 461-462. o.]

20. Mit tud az ún. Hatásköri Bíróságról? [At. 457. o.]
21. Az ügyészség szervezeti felépítése a kiegyezés után [At. 467-469. o.]
22. Az ügyészség hatásköre [At. 468-469. o.]Az 1852-es ügyvédi pátenstől a sajátosságai [At. 469. o.]
23. Mit tud az ügyvédség testületi szerveiről a polgári korban [At. 470-471. o.]
24. A közjegyzői állások betöltése a polgári korban [At. 471-472. o.]
25. A közjegyzők feladatai (jogkörük) [At. 472. o.]
26. Mit tud a közjegyzői kamarákról [At. 472. o.]
27. Az 1855-ös telekkönyvi pátenstől a jellegzetességei [At. 473. o.]

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

A félév során két zárthelyi dolgozat megírására kerül sor a tantárgy tematikus leírásánál megadott témakörökből, amelynek értékelése öt fokozatú jeggyel történik.

A hallgató szóbeli órai teljesítése a félévközi értékelés részét képezi. A szóbeli teljesítménnyel szembeni elvárások: latin jogi szöveg (szóösszetétel/szakkifejezés, mondat/jogelv) nyelvtani, kontextuális és jogdogmatikai értelmezése, grammatikai használata. Egy-egy a jogtudomány latinságára vonatkozó kultúrtörténeti-jogtörténeti témakör önálló feldolgozása és prezentálása.

Gyakorlati jegy teljesítésének módja, értékelése:

*A tantárgy teljesítése az **aláírás**, valamint az öt fokozatú értékelés szerinti **gyakorlati jegy** megszerzésével történik.*

Nappali tagozaton:

Az aláírás megszerzésének: a tantárgy gyakorlati jellegénél fogva a szemináriumi órák látogatása, amelyek alól igazolatlanul csak 1 alkalommal kérhet az oktatótól felmentést a hallgató. Az egy alkalomnál több igazolt, valamint igazolatlan hiányzás beszámolási kötelezettséget von maga után. A beszámolás szóban, legkésőbb a szorgalmi időszak utolsó hetéig lehetséges.

A gyakorlati jegy az írásbeli zárthelyi dolgozatok és az órai szóbeli teljesítés értékelésén alapul.

Jeles érdemjegy eléréséhez a tananyag legalább 90%-os, a jó érdemjegy eléréséhez a tananyag 80%-os, a közepes érdemjegy eléréséhez a tananyag 70%-os, az elégséges érdemjegy eléréséhez pedig a tananyag 60%-os elsajátítása a kívánatos.

A gyakorlati jegy elfogadásához mindkét írásbeli zárthelyi dolgozat legalább elégséges érdemjeggyel történő értékelése szükséges. A félévközi szóbeli teljesítés gyakorlati jegybe történő beszámításának aránya 10%.

Levelező tagozaton:

Az aláírás feltétele a konzultáción való részvétel. A gyakorlati jegy megszerzésének feltétele: a konzultáció időpontjában az I. és a III. önellenőrző kérdéssor alapján egy zárthelyi dolgozat megírása.

*A **gyakorlati jegy pótlása**: a tanulmányi szabályzat alapján a szorgalmi időszakban a pótlásra megadott időpontban, a vizsga időszak első kéthetében pedig a Neptun rendszerben feltüntetett gyakorlati jegy pótlására kijelölt vizsga alkalmakkor kerülhet sor.*

***Az adott ismeret átadásában alkalmazandó további / sajátos módok, jellemzők:** előadás, magyarázat, tematikus prezentáció/szemléltetés, tréningmódszertan: frontális szemináriumi munka, interaktív és kooperatív oktatási módszer, megbeszélés, vita, páros-csoportos hallgatói munka, hallgatói kiselőadások, önálló hallgatói munka alkalmazása*

Kötelező irodalom:

1. Bölöny József: *Magyar közjog I-II.* Budapest, 1942/43.
2. Eckhart Ferenc: *Magyar alkotmány- és jogtörténet*, Osiris Kiadó, Budapest 2000.
3. **Gedeon Magdolna: *Magyar állam-és jogtörténeti gyakorlat I.* 2012.**

4. **Gosztonyi Gergely-Mezey Barna: *Magyar alkotmánytörténet*, Osiris Kiadó, Budapest, 2020. (At.)**
5. *Magyar állam- és jogtörténet forrásai (szöveggyűjtemény)*. (szerk: Mezey Barna) Osiris Kiadó, Budapest, 1998.
6. Mezey Barna (szerk.): *Magyar alkotmánytörténet*, 5. átdolgozott kiadás, Osiris Kiadó Bp. 2003. [a tételsorban At. rövidítéssel]
7. Werbőczy István: *Tripartitum*, Opus Juris consuetudinarii Regni Hungariae, M.Kir. Egyetemi Nyomda, Budapest. 1894.

Ajánlott irodalom:

1. Csizmadia-Kovács-Asztalos: *Magyar állam- és jogtörténet Tankönyvkiadó*, Budapest, 1998.
2. Hóman Bálint – Szekfű Gyula: *Magyar jogtörténet*, Budapest, 1936.
3. József Ruszoly: *Beiträge zur neueren Verfassungsgeschichte (Ungarn und Europa)*. *Ungarische Rechtshistoriker*. (Herausgegeben von Barna Mezey) Gondolat Kiadó. Budapest, 2009.